

Vägen in och ut från ungdomskriminalitet: En kvalitativ studie om brottsförebyggande insatser och individuella erfarenheter

Kurs: Kandidatuppsats i Statsvetenskap(SKA207) Högskolepoäng:15p

Program:Statsvetarprogrammet

Handledare: *Lotta Gröning*

Student: *Nermin Palani*

Sammanfattning

Denna uppsats undersöker de bakomliggande orsakerna till varför ungdomar i socioekonomiskt utsatta områden dras in i gängkriminalitet, samt vilka brottsförebyggande insatser som kan hjälpa dem att återintegreras i samhället. Genom kvalitativa intervjuer med tidigare gängkriminella och yrkesverksamma inom brottsförebyggande arbete har uppsatsen identifierat både individuella och strukturella faktorer som påverkar ungdomars väg in i kriminalitet. De tidigare gängkriminella arbetar idag inom brottsförebyggande organisationer. De individuella faktorerna inkluderar neuropsykiatriska diagnoser, bristande stöd från familj och skola, samt behovet av social status, medan strukturella faktorer som segregation, fattigdom och stigmatisering bidrar till att förstärka den kriminella identiteten.

Uppsatsen baseras på marginaliseringsteorin och stämplingsteorin, vilka ger en teoretisk ram för att förstå hur social exkludering och stämpling som avvikare kan driva ungdomar till kriminalitet. Genom analys av intervjuerna framkom det att brottsförebyggande insatser, såsom mentorskap, familjestöd och förbättrad skolgång, kan vara effektiva i att hjälpa ungdomar att lämna kriminaliteten bakom sig. Samtidigt krävs också strukturella förändringar för att minska ojämlikhet och segregation i samhället. Sammanfattningsvis visar studien att det krävs en kombination av individuellt stöd och samhällsinsatser för att framgångsrikt förebygga gängkriminalitet bland unga.

Nyckelord: Gängkriminalitet, marginalisering, stämplingsteori, segregation, ungdomskriminalitet, socioekonomisk utsatthet, brottsförebyggande insatser, socialt utanförskap, individuella riskfaktorer, neuropsykiatriska diagnoser

Innehållsförteckning

1. Inledning	3
1.1 Syfte och frågeställning.....	3
1.2 Problemformulering.....	4
1.3 Begreppsbeskrivningar: Avvikande beteende, marginalisering, segregation och ungdomskriminalitet.....	4
2. Teori och tidigare forskning	5
2.1 Stämplingsteorin.....	5
2.2 Marginiseringsteori.....	6
2.3 Koppling mellan teori och empiri.....	7
2.4 Tidigare forskning.....	8
3. Metod och material	11
3.1 Urval av respondenter.....	12
3.2 Reflektion över urvalets påverkan på resultat.....	12
3.3 Hade ett annat urval gett ett nytt resultat?.....	13
3.4 Konsekvenser för resultat och analys.....	13
4. Resultat	14
4.1 Socioekonomisk utsatthet och marginalisering.....	14
4.2 Familjs roll och stöd.....	14
4.3 Gruppträck och kriminella nätverk.....	15
5. Analys av respondenternas svar	16
5.1 Individuella faktorer.....	16
5.2 Statusjakt som drivkraft.....	17
5.3 Ekonomiska svårigheter och "snabba pengar".....	18
5.4 Grupp faktorer: Vänner och familj.....	19
5.5 Samhällsfaktorer: Socioekonomisk utsatthet och segregation.....	19
5.6 Förebyggande insatser och interventioner: Individuella och gruppinsatser.....	20
6. Analys	22
7. Slutsats	24
8. Avslutade diskussion	25
Bilaga 1: Intervjuguide, bakgrundsfrågor	27
Bilaga 2: Samtyckesblankett	28
Källor	29

1. Inledning

Ungdomskriminalitet är ett av de mest omdebatterade samhällsproblemen i Sverige idag. Allt oftare rapporteras det om unga som dras in i kriminella gäng och deltar i brott som skjutningar, rån och narkotikahandel. Enligt Brottsförebyggande rådet (BRÅ, 2021) har våldsbrotten ökat bland ungdomar, denna utveckling har skapat oro både hos politiker, medborgare och i den följande samhällsdebatten. Fokus har dock ofta legat på hårdare straff och ökad polisiär närvaro, snarare än att undersöka de bakomliggande orsakerna till att unga människor väljer den kriminella banan. Detta riskerar att leda till en förenklad och ensidig bild av problematiken, där socioekonomiska faktorer och individuella omständigheter inte tillräckligt belyses.

Uppsatsen syftar till att öka förståelsen för de faktorer som driver ungdomar in i kriminalitet. I intervjuerna framkommer deras egna upplevelser, där det synliggör faktorer som uppväxtförhållanden, social utsatthet och bristen på alternativ livsstil som bidragit till att de valt den kriminella banan. Samtidigt är det viktigt att få insikt om vilka hinder dessa individer möter när de försöker lämna kriminaliteten, samt vilket stöd de upplever att samhället erbjuder. Uppsatsen belyser och analyserar även utifrån intervjuer med individer som lämnat det kriminella bakom sig och arbetar med brottsförebyggande arbeten.

Ungdomskriminalitet kan inte endast analyseras utifrån enskilda individer eller enstaka brott. Det är en del av en bredare samhällsproblematik där socioekonomisk utsatthet, familjesituationer och gruppsytryck är många gånger avgörande faktorer. Analysen sker via en kvalitativ analysmodell, där semistrukturerade intervjuer med tidigare gängkriminella personer. Syftet med denna uppsats är att bidra med en mer nyanserad bild av ungdomskriminalitetens orsaker och konsekvenser för de som väljer att bli kriminella. Uppsatsens fokus ligger på att ge en djupare förståelse för de komplexa mekanismer som ligger bakom ungas val att gå in i den kriminella världen samt hur de upplever samhällets olika delar som ska samverka för att underlätta ett lämnande av det kriminella livet och en återanpassning till ett "vanligt liv".

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med denna uppsats är att undersöka de bakomliggande orsakerna till att ungdomar väljer att involvera sig i kriminella aktiviteter, baserat på före detta gängmedlemmars egna berättelser samt personer som arbetar med inom förebyggande organisationer. Uppsatsen syftar också till att utforska de hinder dessa individer möter när de försöker lämna kriminaliteten samt vilket stöd de upplever att de får från samhället i denna process. Fokus ligger på att belysa de individuella och strukturella faktorer som påverkat deras vägval, såsom socioekonomisk utsatthet, familjeförhållanden och socialt utanförskap.

- *Vilka faktorer kan bidra till att unga människor väljer att söka sig till den kriminella världen enligt respondenterna som intervjuas?*
- *Hur upplever dessa individer att stödet från samhället fungerar när de försöker lämna kriminaliteten?*

1.2 Problemformulering

Ungdomskriminalitet är ett växande samhällsproblem som påverkar både individer och samhället i stort. I många socioekonomiskt utsatta områden har brottsligheten ökat och särskilt ungdomar dras in till kriminalitet som ett sätt att uppnå status, ekonomisk trygghet eller tillhörighet i ett socialt sammanhang. Tidigare forskning har visat att en kombination av individuella faktorer, såsom neuropsykiatriska diagnoser och socioekonomisk utsatthet, samt social påverkan från familj och vänner, bidrar till att ungdomar hamnar i kriminalitet.

Trots en ökad förståelse för dessa faktorer saknas det ofta tydlig koppling mellan individuella behoven och de strukturella förhållanden som formar ungas beslut att välja en brottslig bana. Samtidigt är det fortfarande oklart hur olika brottsförebyggande insatser på både individ - och samhällsnivå kan påverka ungdomarnas val att lämna den kriminella livsstilen.

Denna uppsats syftar till att belysa de komplexa faktorer som driver ungdomar till kriminalitet och att undersöka hur brottsförebyggande insatser kan utformas för att hjälpa ungdomar att bryta med kriminaliteten. Genom kvalitativa intervjuer med personer som arbetar med brottsförebyggande arbeten och ungdomar, undersöks hur individuella behov, sociala relationer och samhälleliga strukturer samspelar i ungdomars kriminella vägval.

1.3 Begreppsbeskrivningar: Bakomliggande faktorer till ungdomskriminalitet

Avvikande beteende definieras ofta i relation till brott och avser individer som bryter mot gruppens eller samhällets etablerade normer. När individer blir utpekade som avvikande upplever de ofta som en form av stigmatisering med negativa konsekvenser. I vissa fall kan individen dock välja att se sig själv som avvikande från samhällets normer och därmed höja sin status genom att framhäva sitt oberoende. Grupper som vanligtvis klassificeras som avvikare inkluderar homosexuella, tjuvar, narkomaner, alkoholister, psykisk sjuka och prostituerade (Angelöw, 2015; Goffman, 2020).

Marginalisering handlar exempelvis om funktionsnedsatta, arbetslösa, flyktingar och andra socialt utsatta grupper. Det innebär att dessa grupper eller individer inte deltar i samhällets ekonomiska, sociala och politiska aktiviteter, vilket leder till att de saknar kapaciteten att förändra sin livssituation till det bättre (dag, 2006).

Segregation och segregerade bostadsområden är en annan viktig aspekt. Enligt Polisen (2019) är många bostadsområden i Sverige segregerade och kriminaliteten är hög, vilket kan få invånarna att känna sig marginaliserade från de större samhället. Segregation innebär att grupper är både geografiskt och socialt åtskilda, vilket skapar en känsla av samhörighet inom dessa områden men också en känsla av separation från samhället i stort (Magnusson, 2008). Segregation har ökat markant under de senaste åren och utgör nu ett betydande samhällsproblem (Örstadius, 2015; Lilja Perner, 2012; Malmberg, Andersson & Öst, 2013). Denna segregation begränsar människors valmöjligheter och hindrar dem från att bo där de önskar, eftersom bostadspriserna utanför de segregerade områdena ofta är för höga för många, trots att viljan att flytta finns.

När det gäller ungdomar visar forskning att de i västerländska samhällen begår fler brott än de vuxna befolkningen. Forskningen bakom Multisystemisk terapi (MST) baseras på befintlig forskning om ungdomskriminalitet. Resultaten är tydliga:

"Umgänge med antisociala kamrater är nästan alltid en faktor som kraftfullt kan förutsäga framtida antisocialt beteende. Familj Relationer kan förutsäga antisocialt beteende antingen direkt eller indirekt genom att man kan förutsäga kontakt med antisociala kamrater. Skolsvårigheter förutsätter kontakt med antisociala kamrater. Karaktären på bostadsområdet och samhälle är en

faktor som direkt eller indirekt kan förutsäga antisocialt beteende genom att till exempel påverka familj, kamrat och skola “ - Henggeler m.fl., 1998

Det finns anledning till oro eftersom kriminaliteten blir alltmer utbredd bland yngre åldersgrupper. En orsak till detta är att straffmyndighetsåldern i Sverige är satt till femton år, vilket innebär att ungdomar som begår brott innan denna ålder inte kan lagföras på samma sätt som äldre brottslingar. Forskning visar att de ungdomar som börjar sin brottsliga bana innan de fyllt femton är ofta på denna bana även i vuxen ålder (SOS-Folkhälsorapport, 2005).

2. Teori och tidigare forskning

2.1 Stämplingsteori

Stämplingsteorin, utvecklad av Howard Becker (1963), erbjuder ett kraftfullt verktyg för att förstå hur sociala reaktioner och stigmatisering påverkar individens identitet och framtida beteende. Den centrala tanken i stämplingsteorin är att samhällsinstanser, såsom rättssystem, skola och familjen inte bara reagerar på brottsligt beteende utan och bidrar till att skapa och förstärka den avvikande identiteten genom att stämpla individer som *“kriminella”*. När en individ har blivit stämplad som kriminell, är det svårt att undvika att internalisera denna etikett, vilket kan leda till en självuppfyllande profetia där personen agerar i linje med den kriminella identiteten.

I denna uppsats blir stämplingsteorin särskilt relevant när man analyserar hur tidigare gängkriminella som arbetar inom brottsförebyggande organisationer som intervjuats i studien beskriver svårigheterna att bryta med kriminaliteten. Flera av respondenterna berättade även att även efter att de hade försökt lämna gänglivet bakom sig, mätte de ständigt samhällets skepsis och fördomar. Deras tidigare kriminella handlingar och den stämpling de fått som kriminella påverkade hur de behandlas av samhället. I form av svårigheter att få arbete, få tillgång till utbildning eller att bli accepterade i nya sociala kretsar.

Stämplingsteorin hjälper oss att förstå varför det kan vara så svårt för dessa individer att återintegreras i samhället efter att ha varit inblandade i kriminalitet. Samhällets syn på dem som kriminella påverkar deras självbild och självkänsla negativt. Denna negativa stämpling kan leda till att de inte längre ser sig själva som kapabla till att leva ett lagligt liv, vilket i sin tur kan bidra till att de återfaller i kriminalitet. Som Becker (1963) beskriver kan stämplingsteorin leda till att individen anammar den avvikande identiteten som permanent del av sitt självkoncept, vilket gör det svårt att lämna den kriminella livsstilen.

I intervjuerna beskrivs det utifrån ungdomarnas berättelse till dom som intervjuats och arbetar inom brottsförebyggande organisationer att vissa ungdomar, trots att de uttryckte en vilja att förändra sina liv att lämna kriminaliteten, kände det att de var fast i den kriminella rollen på grund av hur de uppfattas av omvärlden. De kände sig stämplade som *“hopplösa fall”* av både rättsväsendet och deras närmaste omgivning, vilket hindrade deras försök att påbörja en ny bana i livet. Den stigmatisering de upplevde från arbetsgivare och skolor bidrog också till att begränsa deras möjligheter att göra en positiv förändring.

Förutom individens interna kamp med stämpling, påverkar även samhällets strukturella reaktioner deras chanser till återanpassning. Detta syns tydligt i hur institutioner såsom skolan, rättssystemet

och arbetsmarknaden tenderar att hålla fast vid stämplingen, vilket försvårar individens rehabilitering. Skolor och arbetsgivare kan vara ovilliga att ge tidigare kriminella en andra chans, vilket i sin tur förstärker individens känsla av utanförskap och minskar deras möjlighet att återgå till ett normalt liv. Ett exempel från intervjuerna som kan knytas till stämplingsteorin är hur respondenterna berättade om den sociala isolering som följde med deras kriminella identitet. Även efter de lämnat gängen kände de att de inte passade in i samhället och att samhället inte var villiga att acceptera dem tillbaka. Denna exkludering från de legitima sociala sfärerna som utbildning och arbete kan tolkas som en fortsättning på den stämpling som ursprungligen påbörjats genom deras inblandning i kriminalitet.

I förhållande till den brottsförebyggande insatser som studeras i uppsatsen, kan stämplingsteorin belysa varför det är avgörande att dessa insatser inte bara fokuserar på att förändra individens beteende, utan även arbetar med att förändra hur samhället ser på dessa individer. För att verkligen hjälpa ungdomar att bryta med kriminaliteten behöver insatserna adressera de negativa stämplingar som samhället och dess institutioner tilldelar dem. Det kan ske genom att skapa program som inte bara arbetar med individens egna insikter och beteende utan som även uppmuntrar till socialt stöd och inkludering i positiva sociala nätverk. Mentorskap, utbildningsprogram och praktikplatser kan spela en avgörande roll i att hjälpa tidigare kriminella att bygga upp en ny identitet, fri från den stämpling som tidigare definierat dem. Genom att erbjuda dessa individer möjligheten att återinträda i samhället på jämlika villkor, utan att ständigt påminnas om deras tidigare brott, kan de stödja i att förändra sin självidentitet och bryta den självuppfyllande profetian som stämplingsteorin beskriver.

2.2 Marginaliseringsteorin

Marginaliseringsteorin, som bygger på arbeten av Jock Young (1999) och andra kritiska sociologer, fokuserar på hur social och ekonomisk ojämlikhet skapar marginaliserade grupper i samhället. Teorin förklarar hur vissa grupper, särskilt de som tillhör låginkomsttagare, etniska minoriteter eller invånare i socioekonomiskt utsatta områden systematiskt exkluderas från de möjligheter som finns tillgängliga för resten av befolkningen. Denna exkludering handlar inte bara om ekonomiska möjligheter utan även om tillgång till sociala nätverk, utbildning och politiskt deltagande.

Marginaliseringsteorin är den centrala teorin för att förstå varför ungdomar från socioekonomiskt utsatta områden dras in i kriminalitet i denna uppsats. Flera av respondenterna beskriver hur ungdomar beskriver hur deras uppväxt präglades av fattigdom, arbetslöshet och bristande framtidsutsikter, vilket ledde till en känsla av utanförskap från de större samhället. Detta utanförskap som Young (1999) beskriver som en form av "social alienation" skapar frustration och ilska hos individerna som sedan söker alternativa vägar till status och ekonomisk trygghet, ofta genom kriminalitet.

Enligt marginaliseringsteorin uppstår kriminalitet som en följd av den sociala och ekonomiska exkludering som ungdomar i dessa områden upplever. De ser hur andra delar av samhället har tillgång till resurser, utbildning och ekonomiska möjligheter som de själva är utestängda från. Detta skapar en känsla av maktlöshet och frustration. Istället för att följa samhällets "normala" vägar kan

kriminaliteten framstå som en logisk och ibland nödvändig väg för att uppnå det som samhället nekar dem - ekonomisk trygghet och social status.

I intervjuerna vittnar flera respondenter om hur ungdomar började med kriminaliteten som ett svar på den socioekonomiska verklighet de växte upp i. Bristen på framtidsutsikter, både när det gäller arbete och utbildning, gjorde att de såg kriminalitet som det enda sättet att få ekonomiska resurser och status i samhället. Denna process kan förstås genom marginaliseringsteorin: när ungdomar inte kan delta i samhället på vilka villkor, skapas en känsla av att de är utanför systemet och detta driver dem att skapa egna alternativa vägar till framgång. Kriminalitet blir, som flera av de intervjuade beskriver, en överlevnadsstrategi i en kontext där legitima alternativ är begränsade.

Marginaliseringsteorin visar också hur fattigdom och social exkludering går hand i hand med kriminalitet. Enligt Young (1999) handlar marginalisering inte enbart om ekonomisk brist utan också om social exkludering. De ungdomar som växer upp i socioekonomiskt utsatta områden ser inte bara att de saknar ekonomiska resurser utan också att de exkluderas från sociala och kulturella nätverk som kan hjälpa dem att avancera i livet. Denna dubbla exkludering förstärker deras känsla av utanförskap och alienation vilket i sin tur driver dem mot kriminalitet som en form av uppror eller svar på deras marginalisering. Marginaliseringsteorin kan också förklara varför kriminalitet blir ett sätt att uppnå status i områden där ungdomar inte ser några andra möjligheter. Young (1999) påpekar att den kulturella och ekonomiska marginaliseringen gör att traditionella vägar och social status, såsom utbildning och arbete, är ständiga för många ungdomar. I dessa sammanhang kan kriminalitet ses som ett sätt att vinna respekt och erkännande, både inom den egna gruppen och ibland även i det bredare samhället.

Många av respondenterna beskriver hur de såg kriminalitet som en väg till snabb ekonomisk framgång och social status, något som annars skulle vara svårt att uppnå på grund av ungdomarnas socioekonomiska situation. Detta understryker hur viktigt status och erkännande är i deras val att delta i kriminell verksamhet, och hur kriminalitet i vissa områden blir en normaliserad strategi för att få de resurser och de erkännande som de är utestängda från på lagliga vägar.

När det gäller brottsförebyggande insatser är marginaliseringsteorin särskilt viktig för att förstå varför det är avgörande att inte bara rikta insatserna mot individens beteende, utan också mot de strukturella faktorer som driver marginaliseringen. För att på ett effektivt sätt förebygga kriminalitet måste insatserna adressera de sociala och ekonomiska barriärer som hindrar ungdomar från att delta fullt ut i samhället. Interventioner som syftar till att minska socioekonomiska klyftor som till exempel genom att förbättra tillgången till utbildning, arbete och socialt stöd är centrala för att motverka de processer av marginalisering som driver kriminalitet.

2.3 Koppling mellan teori och empiri

Båda dessa teorier kommer att användas för att analysera de faktorer som framkom i intervjuerna. Stämplingsteorin kommer att hjälpa oss att förstå hur ungdomar som blivit stämplade som ”kriminella” av samhället internaliserar denna identitet, medan Marginaliseringsteorin kommer att ge en bredare samhällskontext för att förstå hur ojämlikhet och social exkludering driver ungdomar in i kriminalitet.

2.4 Tidigare forskning

Ett stort antal studier har visat att socioekonomisk utsatthet är en av de viktigaste faktorerna för ungdomarnas risk att hamna i kriminalitet. Enligt Estrada (1999) och Sarnnecki (2015) löper ungdomar som växer upp i socioekonomiskt utsatta områden en betydligt högre risk att dras in i kriminella nätverk. Chicagoskolans teori om zoner av övergång (Shaw & McKay, 1942) beskriver hur vissa geografiska områden, ofta kallad ”övergångszoner”, har högre brottnivåer på grund av de sociala och ekonomiska förhållandena i området. Denna forskning har inspirerat flera svenska studier, där forskare har visat att områden som präglas av fattigdom och hög arbetslöshet också tenderar att ha högre kriminalitet, särskilt bland unga män (Estrad, 2017; Bergström, 2019).

Forskning i Sverige har bekräftat dessa internationella mönster. Malmberg, Andersson & Öst (2013) fann att ungdomar från socioekonomiskt svaga bostadsområden är överrepresenterade bland unga kriminella, särskilt i brott som involverar våld och narkotika. Bergström (2019) har dessutom visat att dessa ungdomar och deras sociala status påverkas i ett samhälle där de upplever att andra möjligheter är stängda för dem.

Familjens betydelse för ungdomars utveckling är väl etablerad i forskningen. Enligt Farrington (1996) är bristande föräldrakontroll, familjekonflikter och frånvaro av fadersfigurer viktiga riskfaktorer för att ungdomar kan hamna i kriminalitet. Ungdomar som växer upp i familjer där föräldrarna har problem med missbruk, kriminalitet eller psykisk ohälsa, löper större risk att själva dras in i kriminella aktiviteter.

I den svenska kontexten har bland annat Sarnnecki (2015) och Estrada (2017) visat att familjens stöd eller brist på stöd är avgörande faktorer för att ungdomar antingen ska kunna undvika kriminalitet eller lyckas lämna dem bakom sig. Ungdomar som inte har tillgång till stabila vuxenrelationer söker sig ofta till gäng och kriminella nätverk för att fylla detta tomrum.

Gruppsyck och social påverkan har länge varit en viktig förklaringsfaktor för ungdomars kriminalitet. Enligt Thorn Berry (2005) är vänner och sociala nätverk en av de starkaste drivkrafterna för att ungdomar ska bli involverade i brottslig verksamhet. Gruppsyck kan leda till att ungdomar deltar i brott de annars kanske inte hade begått, eftersom de känner ett behov av att passa in och bli accepterade i en viss social grupp.

Studier av svenska förhållanden visar att gruppsyck kan vara särskilt starkt i områden där kriminella nätverk har stor inverkan på det sociala livet (Estrada & Flyghed, 2017). Många ungdomar ser kriminalitet som en nödvändighet för att vinna respekt och status i dessa grupper, vilket förstärker deras kriminella identitet.

Risk and Protective Factors of Drug Abuse among Adolescents: A Systematic Review

Som skrevs av *Nawi, Mohammed, Ismail, Ibrahim, Hassan, Manaf, Amit, Ibrahim, & Shafer Din 2021* beskriver om hur olika skydds - och riskfaktorer av narkotikaanvändning bland ungdomar i hela världen används genom ett systematiskt analys som definierar dessa skydds - och riskfaktorer som finns . Författarna använder sig av tre olika databaser genom att för systematiskt överblick av skydds - och riskfaktorer av narkotikaanvändning. Forskarna

identifierade endast 22 kvantitativa artiklar samt 1 kvalitativ artikel av 425 artiklar med i resultatet. Resultatet resulterade till att man kunde påvisa riskfaktorerna av narkotikaanvändningen på individnivå var hög impulsivitet, icke-troende samt psykiatriska störningar såsom att man har depression eller andra beteendeproblem. Familjära riskfaktorer som identifierades var lågutbildade, låg föräldraengagemang men även förekomsten av familjemedlemmar som har substansanvändning. Riskfaktorer på samhällsnivå var närvaron av kamerat. Denna artikel är relevant till uppsatsen då faktorerna som artikeln presenterar vilka faktorer som är avgörande som kan leda till respektive avvärja och till att ungdomar begår ett brott.

“Preventing criminal minds: Early education access and adult offending behavior” (Brutti & Montolio, 2021)

Studien har som syfte att påvisa att det finns en koppling mellan att få gå förskola vid en tidigare ålder och oddsen för att bli kriminell senare i livet. Till studien användes en kvantitativ insamling via data som det spanska utbildningsministeriet har samlat i ett register samt hur bosatta barn och befolkning utifrån ålder och ursprung bifogats; dessa individer är då födda mellan 1984 och 1997. Studien visade att, av den genomsnittliga gruppen, som fick en 1 procentenhets ökning av tillgång till förskolan medan de var under 4 år gav upphov till 1,6% färre brott åtgärder när de blev unga vuxna. Studien ger insyn i hur tidigare till skolgång kan vara gynnsam för att minska mängden brott hos ungdomar. I många av de socioekonomiskt utsatta områdena i Sverige finns det en mindre tillgång till förskola för barn och en högre mängd kriminalitet. För att minska på kriminaliteten i framtiden kan vara att satsa mer på förskolor, även detta något som tas upp i studien.

Taryn Ann Galloway och Torbjörn Skardhamar (2010)

skrev en artikel “Does parental income matter for onset of offending” där det undersöktes om föräldrarnas inkomst hade någon stor betydelse för uppkomsten av brott. Syftet med studien var att undersöka anknytningen mellan inkomsten som familjen hade (socioekonomisk status) och brott/kriminalitet. Insamlingen som gjordes var från den norska datainsamlingen inom det administrativa registerna. Urvalet var mellan pojkar födda 1982 och 1986. Skillnaden i kriminella är aktivt bland unga som kommer från en familj där låg kontra hög socioekonomisk status (SES) gällande undersökningen. Om föräldrarna hade hög inkomst så hade inte kriminaliteten varit lika hög bland unga med låg inkomst. Det gjordes ett väldigt viktigt fynd gällande korrelation mellan utbildningsnivå och inkomst mellan föräldrarna.

Studien Childhood family income, adolescent violent” med Sariaslan, Larsson, D Onofrio, Långström & Lichtenstein, (2014)

Studien förklarar ungefär samma sak som ovan där fattigdom eller låg socioekonomisk status har betydelse och är ett av de faktorer som gör att ungdomars uppväxt bidrar till ett kriminellt beteende. Dock var syftet i denna artikel att undersöka om familjeinkomster har en påverkan i barnets barndom gällande våldsbrottslighet, missbruk eller kriminalitet. I studien tog man information från tio svenska, longitudinella och total population register genom ett kvantitativt sätt som länkades ihop. Det resulterade i att länken mellan de tio som gjordes gjorde det möjligt att tilldela svenska medborgare 10-siffrigt personnummer. Förutom detta resulterar det i

att barn med föräldrar som har låg inkomst har tyvärr en sjufaldig ökad risk för att någon gång bli dömd till våldsbrott eller annan kriminell handling, till skillnad från ungdomar i samma ålder som kommer från en familj med hög inkomst och resultat i denna studie har en liknande resultat som ovan.

“Association between poverty exposure during childhood and adolescence, and drug use disorders and drug-related crimes later in life” (Manhica, Straatmann, Lundin, Agardh & Danielsson, 2021)

Studerade begreppet fattigdom i barndomen samt narkotikarelaterade brott senare i livet som hade en påverkan. Syftet med studien var att undersöka och kartlägga om det faktiskt fanns en ökad risk inom narkotikamissbruk och fällande domar bland fattigdom under barndomen. Studien som gjordes var kvantitativ och omfattade en grupp mellan 1985 och 1990 födda. Det resulterade i att man kunde se att det faktiskt fanns risk för drogmissbruk i vuxen ålder där fattigdom i tidig ålder har funnit bland män och kvinnor. Det undantag som fanns var de som lyckades ta sig ur fattigdomen och de kvinnor som lever i långvarig ständig fattigdom. Var individen kom ifrån, vilket kön man hade eller andra psykiatriska diagnoser hade ingen betydelse eller påverkan utan det var ungdomar som var utsatta för fattigdom i tonåren som hade större risk för narkotikabrott senare i vuxen ålder till skillnad från barn och ungdomar som aldrig exponerades för fattigdom. Dessutom riskerar barnen större risk gällande psykiska problem och långvariga sjukdomar jämfört med barnen som aldrig varit i fattigdom tidigare.

“Understanding the Link Between Childhood Maltreatment and Violent Delinquency: What Do Schools Have to Add?” (Crooks, Scott, Wolfe, Chiodo & Killip, 2007)

Denna studie undersöker sambandet mellan barndomsmisshandel och våldsbrottslighet bland tonåringar samt skolans roll som skyddsfaktor. Elever från 23 skolor deltog i undersökningen och resultaten visar att våld i hemmet och brist på stöd från skolan kan leda till våldsamt beteende senare i livet. Studien betonar vikten av skolans roll som skyddsfaktor för ungdomar i riskzonen för kriminalitet.

“Not all at-risk boys have bad outcomes: Predictors of later life success” Craig, Piquero & Farrington, (2020)

Studien undersöker vilka skyddsfaktorer som bidrar till framgång i livet. För pojkar som växer upp i riskfyllda miljöer. Forskningen baseras på en longitudinell studie av 411 män i London och identifierar faktorer som låg familjestorlek och föräldrarnas engagemang som viktiga för att minska risken för kriminalitet.

“Effects of Aggression Replacement Training on Problem Solving, Anger and Aggressive Behaviour among Adolescents with Criminal Attempts in Turkey” (Kaya & Buzlu, 2016)

Det beskrivs som att fastställa effektiviteten av den Aggression Replacement Training (ART) på en problemlösning i Turkiet hos ungdomar med kriminella handlingar i landet som har ett aggressivt och ilsket beteende. Det visade sig att ett urval på 65 ungdomar som hade försökt utföra kriminella handlingar och resultatet hänvisade sig till ART metoden på problemlösning ilska och aggressivt beteende då det anses vara användbar för att utveckla till ett positivt beteende hos ungdomarna som har tendens till kriminella handlingar.

Studien African-American Males in Chicago: Pathways From Early Childhood Intervention to Reduced Violence” Giovanelli et.al (2018)

Det är en undersökning som kallas för Child.Paret Center-program (CPC) inom förskole interventionsprogram som kan leda bort män inom kriminellt beteende och har en hög riskfaktor inom det. Detta görs för att man ska uppmuntra föräldrarnas engagemang i skolan och för att få en stadig grund för barnens framgång. Man gjorde undersökningen på 677 afroamerikanska män i Chicago och dessa män hade följts upp från 3 årsåldern fram till 27 årsåldern. Det bevisades att de som varit med i CPC hade ett resultat i minskad arrestering i våldsbrott. Dessutom visade det sig att föräldrarnas engagemang i skolan gav barnen/ungdomarna en positiv effekt.

3. Metod och material

För att undersöka de bakomliggande faktorerna till ungdomskriminalitet och de hinder som före detta gängmedlemmar möter när de försöker lämna brottsbanan. Jag valde kvalitativ forskningsansats. Denna ansats är särskilt lämplig för att fånga upp individers subjektiva upplevelser och förstå de komplexa sammanhangen som påverkat deras vägval. Datainsamlingen som skett genom semistrukturerade intervjuer med före detta gängkriminella och organisationer som arbetar med brottsförebyggande åtgärder samt rehabilitering. De före detta gängkriminella personerna arbetar idag inom brottsförebyggande organisationer men detta står inte under “yrke” eller översiktlig information.

För att analysera det insamlade materialet har jag valt att använda mig av en kvalitativ innehållsanalys. Denna metod är särskilt användbar när man vill identifiera och tolka mönster eller teman i textmaterialet. Eftersom syftet med studien är att förstå de faktorer som påverkar ungdomars väg in och ut ur kriminalitet, möjliggör innehållsanalysen en systematisk granskning av hur dessa teman uttrycks i intervjuerna.

Alla intervjuer spelades in och transkriberades ordagrant. Detta var ett viktigt första steg för att säkerställa att inga nyanser i intervjusvaren gick förlorade. Varje intervju varade mellan 45 och 60 minuter och spelades in för senare transkribering och analys. Kvalitativ forskning ger möjlighet att fånga komplexa, personliga erfarenheter och insikter kring sociala fenomen, vilket är särskilt viktigt när man undersöker känsliga ämnen som ungdomskriminalitet och vägen ut ur ett kriminellt liv. Genom att låta respondenterna uttrycka sig fritt men ändå hålla intervjuerna inom vissa ramar, har jag kunnat skapa en djupare förståelse för de faktorer som påverkat deras väg in i och ut ur kriminaliteten. Då intervjuerna behandlar känsliga ämnen som personlig erfarenhet av kriminalitet och rehabilitering, har samtliga respondenter gett sitt informerade samtycke till deltagande i studien. Anonymitet har garanterats genom att inga identifierbara uppgifter används och respondenterna har getts möjlighet att när som helst avbryta intervjun eller dra tillbaka sitt deltagande.

Efter transkriberingen lästes intervjutexten flera gånger för att få en djupare förståelse för materialet. Därför påbörjades kodningen där centrala teman och mönster identifierades. Kodningen var både förutbestämd och framväxande. Förutbestämda koder baserades på tidigare forskning och teorier som stämplingsteorin och marginaliseringsteorin. Framväxande koder identifierades direkt från intervjusvaren, exempelvis teman som statusjakt, familjestöd och socialt utanförskap.

Efter att kodningen hade identifierats, grupperades dessa till övergripande teman som är relevanta för forskningsfrågorna. Exempelvis på sådana teman är:

- Individuella faktorer (exempelvis ADHD och impulsivitet)
- Sociala faktorer (exempelvis kamratpåverkan och gruppträck)
- Strukturella faktorer (exempelvis segregation och fattigdom)

Nästa steg analyserades varje tema djupare och samband mellan teman utforskades. Jag fokuserade särskilt på att analysera hur individuella och strukturella faktorer samverkar och påverkar ungdomarnas beslut att delta i kriminalitet, samt hur dessa faktorer påverkar deras möjligheter att lämna kriminaliteten bakom sig.

Tillämpning av innehållsanalysen på intervjumaterialet

Under analysen av intervjuerna var det tydligt att flera teman återkom mellan respondenterna, särskilt vad gäller de strukturella och individuella faktorerna som driver ungdomar till kriminalitet. Till exempelvis framkom att många ungdomar, enligt intervjuerna, dras in i kriminella nätverk på grund av ekonomisk press och en strävan efter social status. Detta kodades under teman "statusjakt" och analyserades med koppling till marginaliseringsteorin, som beskriver hur social och ekonomisk exkludering kan leda till sådana beteenden. Vidare visade innehållsanalysen att familjesituationen har en stor inverkan på ungdomarnas beteende, där bristande föräldrakontroll och instabilitet i hemmet ofta leder till att ungdomarna söker sig till kriminella nätverk för stöd och gemenskap. Detta kodades under temat "familjens roll" och analyserades i relation till stämplingsteorin, som beskriver hur individer kan internalisera en avvikande identitet när de stigmatiseras av samhället.

Kodningsschema utvecklades efter att ha gått igenom intervjuerna flera gånger för att identifiera återkommande teman.

Tabell 2: Utdrag ur kodningsprocessen

Huvudtema	Subtema	Kodning	Citat
Risikfaktor	Individuella faktorer	Status	"du vill hellre bli fruktad och hatad än att inte bli sedd alls"

Reflektion kring metodvalet

Genom att använda innehållsanalys har det gjort möjligt att systematiskt undersöka respondenternas upplevelser och identifiera mönster i deras berättelser. Metoden har också varit användbar för att koppla empiriska fynd till de teoretiska perspektiv som valts för studien. Samtidigt finns det vissa begränsningar, eftersom urvalet av respondenter är begränsat till personer med erfarenhet av kriminalitet och brottsförebyggande arbete, kan resultaten inte generaliseras till hela befolkningen. Däremot ger metoden en djupare förståelse för de specifika faktorer som är centrala i ungdomskriminalitet och brottsförebyggande insatser.

3.1 Urval av respondenter

Urvalet av respondenter i denna studie har utförts utifrån ett målinriktat urval. Syftet är att inkludera personer med direkt erfarenhet av brottsförebyggande arbete och personer som själva har en bakgrund inom kriminalitet, som nu arbetar för att hjälpa andra att lämna den kriminella livsstilen. Totalt intervjuades 10 personer, varav 6 män och 4 kvinnor, med olika roller inom organisationer som arbetar med brottsförebyggande insatser. Dessa personer valdes ut eftersom deras arbete och erfarenhet ger värdefulla insikter i de frågor som uppsatsen behandlar, nämligen de faktorer som påverkar ungdomarnas beslut att involvera sig i kriminalitet samt de hinder och möjligheter de möter vid försök att återintegreras i samhället. Ett bekvämlighetsurval tillämpades genom att kontakt etablerades med organisationer där vissa individer var verksamma, och ytterligare respondenter rekryterades via snöbollsurval, där initiala deltagare rekommenderade andra personer med relevant erfarenhet.

3.2 Reflektion över urvalets påverkan på resultatet: Urvalet av respondenter påverkar på flera sätt vilka resultat som framkom i denna studie. Med hänsyn till respondenterna alla arbetar med brottsförebyggande insatser eller har egen erfarenhet av kriminalitet, ger deras perspektiv en djup förståelse för just de frågor som rör brottsförebyggande arbete och rehabilitering av tidigare kriminella. Detta innebär att deras svar och erfarenhet kan vara särskilt värdefulla för att förstå vilka faktorer som påverkar ungdomars väg in och ut ur kriminalitet.

Det är dock viktigt att reflektera över vilka perspektiv som kan exkluderas från studien. Urvalet begränsas till personer med specifik erfarenhet från brottsförebyggande arbete och rehabilitering, kan betyda att det saknas perspektiv från andra aktörer, såsom ungdomar som för närvarande är involverade i kriminalitet eller från andra yrkesgrupper som arbetar indirekt med dessa frågor, exempelvis socialarbetare eller poliser. Om sådana grupper inkluderats, hade studien potentiellt kunnat ge ett bredare spektrum av synpunkter, särskilt när det gäller hur ungdomar i kriminalitet upplever rättsväsendet och samhällsliga insatser från ett pågående kriminellt liv.

3.3 Hade ett annat urval gett ett annat resultat? Ett annat urval, till exempel att inkludera flera ungdomar som fortfarande är aktiva inom kriminella nätverk, hade troligtvis gett ytterligare insikter i hur ungdomar ser på brottsförebyggande insatser och vad som krävs för att få dem att överväga att lämna kriminalitet. Det hade även varit intressant att inkludera ett flertal personer från rättssystemet eller socialtjänsten, då deras syn på samma problem kan skilja sig från de individer som nu är engagerade i brottsförebyggande arbete. Dessa grupper hade kanske betonat andra aspekter, som resurstilldelning, samarbete mellan myndigheter och brister i rättssystemets rehabiliteringsprogram.

Urvalet i denna studie är med andra ord både styrkan och begränsning av uppsatsen. Styrkan ligger i att respondenterna har en djup förståelse för de faktorer som bidrar till kriminalitet och vilka insatser som fungerar, men begränsningen ligger i att andra potentiellt viktiga perspektiv, särskilt från personer som fortfarande är involverade i kriminalitet eller andra yrkesgrupper, inte inkluderas.

3.4 Konsekvenser för resultat och analys: Urvalets fokus på personer med erfarenhet av brottsförebyggande arbete innebär att uppsatsen till stor del behandlar lösningar och insatser som

används för att motverka kriminalitet och rehabilitera individer. Detta gör att resultatet är starkt kopplade till de specifika förhållanden som dessa individer verkar inom, vilket innebär att slutsatserna främst är relevanta för just denna grupp. Om andra grupper hade inkluderats i studien, hade det möjligen fått en annorlunda förståelse av de faktorer som påverkar ungdomar i riskzonen för kriminalitet samt av de insatser som samhällen erbjuder. Tabellen nedan visar översiktlig information om respondenterna.

Översiktlig information om respondenterna

Deltagare	Genus	Yrke	Antal år i organisationen
Respondent 1	Man	Samordnare i brottsförebyggande arbete.	13 År
Respondent 2	Kvinna	Projektledare inom familjeteamet	2 År
Respondent 3	Man	Teamledare inom fältenheten	Ca: 5 År
Respondent 4	Man	Verksamhetschef inom en organisation	4,5 År
Respondent 5	Kvinna	Säkerhetssamordnare	Mindre än ett år.
Respondent 6	Man	Chef inom KRIS	7 År
Respondent 7	Man	Anställd inom KRIS	5 År
Respondent 8	kvinna	Medarbetare inom en organisation	1,5 År
Respondent 9	Man	Ordförande inom en organisation	11 År
Respondent 10	Kvinna	Medarbetare inom en organisation	Ca 1 År

4. Resultat

Resultaten från intervjuerna visar hur ungdomars väg in i kriminalitet ofta påverkas av en kombination av individuella och strukturella faktorer. Respondenterna beskrev hur socioekonomisk utsatthet, brist på stöd från skolan och familj, samt behovet av status inom den kriminella subkulturerna var centrala faktorer som bidrog till deras engagemang i kriminalitet. Många av de tidigare gängkriminella upplevde att de saknade legitima möjligheter att nå framgång inom samhällets etablerade strukturer och att kriminalitet erbjöd en snabbare väg till ekonomisk trygghet och social status.

En av intervjupersonerna som är en tidigare gängkriminell men arbetar nu med brottsförebyggande, beskriver detta på följande sätt: *"Jag kände mig aldrig sedd i skolan, men i gänget fick jag den uppmärksamhet jag behövde. Det blev mitt sätt att få respekt"* (Respondent 4).

Socialt tryck från kamrater och behovet av tillhörighet är också centrala faktorer i ungdomars väg in i kriminalitet. Många av de intervjuade vittnade om att gänggemenskapen blev en form av ersättningsfamilj, där lojaliteten mot gruppen ofta översteg lojaliteten mot den biologiska familjen. Detta kan förklaras genom stämplingsteorin, där ungdomar som känner sig exkluderade från

samhällets normer och värderingar hittar en alternativ gemenskap i kriminella nätverk. Respondent 6, som är en gammal gängkriminell men samspelar numera med polisen och brottsförebyggande organisationer för att förebygga kriminaliteten, beskrev denna dynamik

“ I gänget fanns allt jag saknade hemma. Där var vi en familj, vi stöttade varandra och man behövde aldrig vara ensam.”

4.2 Socioekonomisk utsatthet och marginalisering

Den tidigare forskning bekräftar hur den socioekonomiska utsatthet påverkar ungdomarnas beslut att ge sig in i kriminaliteten. Tidigare forskning (Estrada, 1999; Bergström, 2019) visade att ungdomar från socioekonomiska utsatta områden löper dessutom en ökad risk att bli involverade i kriminella nätverk. I linje med marginaliseringsteorin (Young, 1999) är det tydligt att dessa ungdomar ofta upplever att de saknar tillgång till de resurser och möjligheter som krävs för att delta fullt ut i samhället. En central aspekt av marginalisering är den upplevande bristen på valmöjligheter. Som flera av de intervjuade beskrev, framstod kriminalitet som ett av få alternativ för att få ekonomisk trygghet eller social status. Denna känsla av hopplöshet och avsaknad av alternativ är en viktig aspekt som bör beaktas i framtida kriminalpolitiska strategier.

4.3 Familjens roll och stöd

Denna studie bekräftar den tidigare forskning om familjens avgörande betydelse för ungdomars väg in i kriminalitet (Farrington, 1996; Sarnecki, 2015). Resultaten visar att ungdomar som växer upp i instabila familjer, där föräldrarna är frånvarande eller har problem med missbruk eller psykisk ohälsa, är mer benägna att söka sig till kriminella nätverk för att finna den gemenskap och trygghet som familjen inte kunnat ge. Detta resultat är också nära knutet till stämplingsteorin (Becker, 1963), där ungdomar som redan från tidig ålder upplever en känsla av utanförskap och avvikelse, ofta stigmatiseras ytterligare av både familjens och samhällets bristande stöd. Denna negativa självbild och avsaknad av stöd bidrar till att förstärka deras kriminella identitet, vilket gör det svårt för dem att bryta sig loss från kriminaliteten.

4.4 Gruppträck och kriminella nätverk

En annan central faktor som framkom i studien var den starka påverkan som gruppträck och kriminella nätverk har på ungdomars väg i kriminalitet. Detta resultat ligger i linje med Sarneckis (2015) forskning, som visar att gruppträck är en avgörande faktor för att ungdomar ska bli involverade i brott. I synnerhet lyfte de intervjuade hur kriminella nätverk erbjuder en känsla av gemenskap och tillhörighet som de saknar i sina familjer eller i skolan.

Gruppträcket kan förstås som en del av den sociala process där ungdomar börjar identifiera sig med en kriminell identitet, vilket förstärks av stämplingsteorin. När ungdomar börjar bli accepterade i kriminella nätverk och får status genom brottsliga handlingar, blir det alltid svårare för dem att lämna denna identitet bakom sig.

I linje med stämplingsteorin, försätter många tidigare kriminella att stigmatiseras även efter att

de har strävat efter att förbättra sina liv. Denna stigmatisering gör det svårt för dem att få arbete, utbildning eller accepteras i nya sociala sammanhang. Dessutom leder denna process ofta till de återfaller i kriminalitet eftersom de sociala och ekonomiska möjligheterna för att förändra sin livssituation är begränsande. En säkerhetssamordnare förklarar: *”Det är svårt att lämna den kriminella världen när du inte har något annat alternativ. Många ungdomar faller tillbaka eftersom de inte har tillräckligt med stöd från samhället.”*

5. Analys av respondenternas svar

5.1 Individuella faktorer: Påverkar ungdomars väg in i kriminalitet inkluderar neuropsykiatriska diagnoser, strävan efter status och ekonomiska svårigheter. Dessa faktorer är ofta sammanflätade och reflekterar hur individuella behov och upplevelser formas och stärks av de sociala strukturella förhållanden de befinner sig i.

Neuropsykiatriska diagnoser, såsom ADHD, framkommer som en riskfaktor som flera respondenter lyfter fram. Forskning visar att ungdomar med diagnoser som ADHD kan ha svårigheter med impuls kontroll och emotionell reglering, vilket gör dem mer benägna att hamna i konflikter och riskbeteenden. Respondenterna beskrev att ungdomar med ADHD, om de inte får tillräckligt stöd från skolan eller familjen, ofta hamnar i problem eftersom deras beteende inte anpassas efter samhällets normer:

“ungdomar som har dåligt i skolan eller har svårt att anpassa sig efter en viss sak eller fokusera är oftast de som ersätter det jobbiga för att de vill få uppmärksamhet och det kanske de får någon annanstans än i skolan” (Respondent 4).

“Man kan inte skylla allt på diagnosen, däremot så är det mycket möjligt att om man inte har rätt stöd från skolans sida så kan man hantera snett i livet, inte nog med det utan om rätt stöd för att hantera skolan inte finns där, hur ska dessa ungdomar kunna fungera i ett samhälle med normer” (Respondent 2)

“men ett exempel kan vara ADHD och det är en jättestor risk för dessa ungdomar med ADHD att bli våldsbenägen och ifall man inte har en familj som har tålamod till att hantera det eller hantera skolan så kan det bli fel men har man en familj med tålamod så kommer det finnas medel för hur man ska kunna hantera problemet så det blir bättre” (Respondent 5)

Enligt stämplingsteorin (Becker, 1963) kan denna typ av stämpling, där ungdomar betraktas som ”problematiska” eller ”misslyckade” på grund av sina svårigheter att passa in i skolan, skapa en negativ självbild. Denna stigmatisering kan leda till att ungdomar internaliserar den kriminella identiteten och söker sig till grupper där deras avvikande beteende accepteras eller till och med uppmärksammas. Detta skapar en ond cirkel där de blir alltmer exkluderade från samhället och skolan, och istället finner gemenskap i kriminella nätverk som erbjuder den bekräftelse och tillhörighet de saknar.

Marginaliseringsteorin (Young, 1999) kan också tillämpas här genom att belysa hur ungdomar med diagnos ofta marginaliseras både inom skolan och i samhället i stort. Denna marginalisering skapar strukturella hinder för deras möjlighet att lyckas inom utbildning och arbetsmarknad, vilket ökar risken för att de hamnar i kriminalitet som ett sätt att hantera dessa hinder.

5.2 Statusjakt som drivkraft

En central drivkraft för många unga män, som flera respondenter påpekade, är strävan efter status. Detta handlar inte bara om att bli accepterad, utan ofta om att bli respekterad eller fruktad. Kriminalitet kan här ses som en snabb väg till social status, särskilt i områden där det finns få legitima vägar till framgång:

“En ungdom sa till mig en gång: hellre bli fruktad än att inte bli sedd alls” (Respondent 8).

“Det ses som en cool grej att många ungdomar tittar åt det hållet då de ser sina chanser till makt och status i samhället och för att få fler tjejer” (respondent 3).

“Förebilderna i dessa områden är inte det bästa som finns, de man ser upp till är just kriminella högt uppsatta män som inte gjort något annat än att begå kriminella handlingar. De vill vara coola och klä sig som de andra men jag förstår inte riktigt varför för det finns många ungdomar i dessa områden som har allt en annan ungdom önskar sig men väljer ändå den andra livsstilen. för vad? makt och status trots att det finns andra möjligheter i livet” (Respondent 6)

Denna sträva efter status kan tydliggöras genom marginaliseringsteorin, som betonar att ungdomar saknar tillgång till traditionella vägar för framgång – såsom utbildning eller arbete – istället söker alternativa vägar för att uppnå status och makt. I socioekonomiskt utsatta områden där arbetslöshet och fattigdom är utbredd, blir kriminalitet ett sätt för ungdomar att uppnå de materiella och sociala belöningar som de annars inte har tillgång till: *“Det som man kan se är att många familjer har inte kommit in i samhället och av den anledningen känner sig barnen skyldiga till att skaffa pengar på ett annat sätt”* (Respondent 6).

5.3 Ekonomiska svårigheter och ”snabba pengar”

Ekonomiska svårigheter framkom som en annan drivkraft för kriminalitet, särskilt för ungdomar som känner ett ansvar att försörja sina familjer. Många ungdomar i utsatta områden växer upp i familjer där de råder ekonomiska svårigheter, vilket gör att de känner sig tvingade att söka sig till illegala inkomstkällor för att hjälpa till med försörjningen. En av respondenterna berättade att en ungdom hade sagt: *“Jag vill inte vara här, men jag har inget val. Systemet har svikit mig och min familj, så jag måste ta hand om dem.”*

Här är kopplingen till marginaliseringsteorin tydlig. Ungdomar som växer upp i fattigdom och ekonomiskt utsatta områden upplever att de inte har några legitima alternativ för att försörja sig själv eller sina familjer. De känner sig uteslutna från arbetsmarknaden och ser kriminalitet

som en sista utväg för att få de resurser de behöver. Detta visar också på brister i det sociala skyddsnetet och den roll som samhällelig exkludering spelar i att driva ungdomar mot kriminalitet. Gruppfaktorer särskilt påverkan från vänner och familj, visade sig ha en stark inverkan på ungdomars väg in i kriminalitet. Respondenterna betonade att vänner och familjens inflytande kan både vara en riskfaktor och en skyddsfaktor beroende på relationens karaktär.

5.4 Gruppfaktorer: vänner och familj

Majoriteten av respondenterna lyfte fram hur ungdomar ofta påverkas negativt av sina vänskapskretsar, särskilt om dessa är involverade i kriminalitet. Ungdomar söker sig till grupper där de känner sig accepterade och får en känsla av tillhörighet, även om detta innebär att engagera sig i brottsliga handlingar:

“Som jag nämnde innan, behovet att kunna känna sig sedd, hörd och en del av någonting gör ganska mycket och om man inte känner det så dras man till grupperingar som får en att känna sig välkommen och som en familj. Men då kanske man väljer den krets som gör kriminella handlingar och då blir man en del av det” (Respondent 2)

“Man lyssnar mer på sina föräldrar förr än vad det gör idag och i tonåren vänder det ju sig förstås, det vet vi nog alla.” Det behövs ingen forskning på det. Man börjar lyssna på vännerna än sina föräldrar och det blir en del av frihets processen och det är där umgänget blir det viktigaste delen” (respondent 3)

Här kan vi koppla till den socialpsykologiska teorin om gruppsytryck och social inlärning, där ungdomar anpassar sitt beteende efter sina vänners och sociala nätverks normer för att bli accepterade. Detta visar på vilka sociala sammanhang i ungdomars beslut att engagera sig i kriminalitet.

“Eftersom man har vuxit upp tillsammans och har mycket gemensamt kan det bli svårt att lämna den vänskap och gemenskapen man byggt och av den anledningen hamnar de i samma veva”. (Respondent 10).

“Man måste även ta hänsyn till att andra riskfaktorer finns såsom mycket konflikter i familjen och att det finns kanske våld eller hot” (respondent 2)

“Strukturen hemifrån påverkas också, föräldrarnas utbildning eller inte utbildning påverkar också”. (Respondent 4)

Familjen spelar en central roll i ungdomars väg in eller ut ur kriminalitet. flera respondenter pekade på att en dysfunktionell familj, med frånvarande föräldrar eller missbruksproblem, ofta leder till att ungdomar söker sig till kriminella nätverk:

“Min pappa var min största idol när jag var liten, däremot satt han inne i 26 år. Då han var min idol valde jag att bli kriminell. Jag fick lära mig att om man inte alltid har pengar eller råd till vad man vill ha, då tar man det man vill ha på andra sätt. Han var direkt inte den

bästa förebilden men han var trots det min pappa och min idol. Det slutade med att jag ville bevisa för min pappa att man kan göra andra saker utan att åka fast. (Respondent 6).

"Jag menar, om du har en pappa som är kriminell, en farbror, en syster och så vidare, självklart kommer du också att hamna där och det kommer påverka dig". (Respondent 6)

"Jag skaffade mig vänner i den undervärden, jag träffade en kille som var Sveriges mest jagade rånare". Det slutade med att vi började göra kriminella handlingar tillsammans. Självklart var det jobbigt, det var stressigt, men blev utbränd och man utsatte sig för fara men även andra i omgivningen. Men jag såg inte andra "vägar". (Respondent 6).

Samtliga påpekade andra respondenter att även om familjerna gör allt för att hålla sina barn borta från kriminalitet, kan ungdomarna ändå dras till den kriminella livsstilen på grund av brist på ekonomiska resurser eller att föräldrarna inte är tillräckligt närvarande på grund av arbete. Denna dynamik speglar de strukturella hinder som marginaliseringsteorin beskriver.

"Eller så har familjen kommit in i samhället och barnet känner att han måste stå upp och ta ansvar över familjen genom att vara driftig och skaffa pengar" (Respondent 6).

"Om man kommer från en familj där föräldrarna är arbetslösa så kan det leda till att man inte känner att man är en del av samhället då det är svårt att se sig själv att få ett jobb i framtiden". (Respondent 3)

"Eller så jobbar föräldrarna så pass mycket att man inte hinner hålla koll på vad barnet gör då arbetet kanske är dygnet runt för att kunna försörja familjen". (Respondent 10).

Stämplingsteorin (Beck, 1963) kan användas för att förstå hur dessa ungdomar, redan från tidig ålder, kan börja se sig själva som avvikare från samhällets normer. Frånvaron av en stabil familjemiljö kan bidra till att unga människor internaliserar en negativ självbild och i högre grad identifierar sig med kriminella subkulturer. Detta leder ofta till en förstärkt känsla av utanförskap och gör det svårare för dem att bryta sig loss från kriminaliteten senare i livet.

5.5 Samhällsfaktorer och socioekonomisk utsatthet

En viktigt aspekt som alla respondenter lyfte fram var hur socioekonomisk utsatthet och samhälleligt utanförskap påverkar ungdomars benägenhet att hamna i kriminalitet. De ungdomar som växte upp i segregerade områden, där tillgången till resurser och positiva förebilder är begränsade, är särskilt utsatta.

"När man inte satsar på områdena så är det skolorna som lider och i sin tur för att ungdomarna lider av det då det leder till att man börjar skita i skolan och söker sig vidare till något helt annat". (Respondent 8).

“I utsatta områden är det ju väldigt mycket insatser, polisen har insatser i de här områdena, socialtjänsten har insatser och samhället lägger stor vikt på att förbättra områdena”.

(Respondent 2).

“Det finns faktiskt ungdomar i rika områden som också använder droger men det är inte lika normalt eller ett utsatt område så det blir svårare att uppmärksamma det, därför tycker jag inte man ska måla upp att det enbart är utsatta områden som droger används”. (Respondent 2).

Marginaliseringsteorin (Young, 1999) är central för att förstå sambandet mellan socioekonomisk utsatthet och kriminalitet. Den förklarar hur ungdomar som växer upp i marginaliserade och segregerade samhällen ofta saknar tillgång till utbildning, arbete och samhällsresurser. Denna exkludering från samhällets centrala institutioner driver ofta dessa ungdomar att söka alternativa vägar för att få social status och ekonomisk trygghet, något som kriminalitet kan erbjuda. I dessa socioekonomiskt utsatta områden finns en tydlig koppling mellan segregation, fattigdom och kriminalitet, där ungdomar känner att de inte har någon annan väg att gå.

Segregerade områden och socialt utanförskap

Flera respondenter nämnde att ungdomar som växer upp i segregerade områden ofta känner sig exkluderade från samhället och utvecklar en “vi-och-dem”-mentalitet. Detta förstärker deras utanförskap och ökar sannolikheten för att de söker sig till kriminella nätverk som erbjuder både ekonomisk trygghet och social tillhörighet:

“Bor man i ett utsatt område med en stor familj i en liten lägenhet så blir det inte så enkelt att kunna fokusera och studera. Det enda alternativ man får är att hänga ute på gården med sina vänner och det är där "den negativa kraften finns också”. (Respondent 3).

Mentaliseringsteorin ger här en djupare förståelse för hur dessa strukturella förhållanden påverkar ungdomarnas möjligheter och val. När ungdomar ser att samhällets resurser såsom bra skolor, fritidsaktiviteter och jobb inte är tillgängliga för dem, känner de att de inte har någon plats i det samhälleliga systemet. Detta leder till att de skapar ett eget sociala system där kriminalitet blir en norm och ett sätt att överleva. Utbildning identifierades av flera respondenter som potentiell skyddsfaktor, men också som en riskfaktor om stödet från skolan inte är tillräckligt:

“Alla skolor är olika, alla kommuner är olika”, detta leder till att alla skolor inte har de resurser som krävs för att hjälpa dessa ungdomar. Mitt barn får en egen lärare på lektionerna som ser till att han sköter sig på lektionerna men det är dock inte alla skolor som kan bidra med sånt här. (Respondent 7).

5.6 Förebyggande insatser och interventioner: Individuella insatser

Sociala strukturer och offentliga organ har en central roll i institutioner som spelar en viktig roll i att förhindra ungdomskriminalitet. Flera respondenter beskrev vikten av individuella och gruppbase

insatser, såsom motiverande samtal och medlingsinsatser, för att hjälpa ungdomar att bryta med kriminaliteten.

“Man har tagit fram beredskap för att hjälpa polisen gällande ungdomar som har blivit tagna för narkotikabrott, det man har gjort är när polisen har tagit fast en ungdom efter kontorstid alla dagar mellan 17-23 året runt så ringer polisen familjebehandlare men även oss så vi kan åka ut för att vara med på förhören så det underlättar arbetet”. (Respondent 2)

“När man som myndighetsperson ser att man har en uniform på sig så brister det till i kommunikationen och man har ingen trust och det är förståeligt då man inte alltid har fått den bästa bedömningen av alla myndigheter”. (Respondent 10).

Många organisationer arbetar med att bygga förtroendefulla relationer med ungdomarna för att hjälpa dem att öppna upp och prata om sina problem. en viktig faktor i dessa interventioner är att inte döma ungdomarna utan att försöka förstå deras situation:

“Det är väldigt viktigt att man klickar med sin klient och inte dömer ut personen direkt. Det är väldigt viktigt att döma en utan att känna till helheten, därför är det bra att man inte har fördomar och att man pratar utan att se ner på personen. "Jag brukar prata om vem jag är och vad jag gjort, på så sätt släpper klinterna garden och får en tryggare känsla och släpper in mig” (Respondent 9).

“Med kartläggningen kan man få ett helhetsperspektiv, typ som vad vill du uppnå, vem är du, vad är målet och så vidare. Det tar tid att ta sig någonstans, nästan 6-8 veckor för att kunna se "resultat". (Respondent 9).

“Med kartläggning analyserar man flera olika saker som man kollar på, statistik, intervjuer med personal, elev dialoger och miljön i skolan. Kartläggningen man gör blir en " trygghetsbesiktning". (Respondent 5).

“Den största skyddsfaktorn som finns är skolan men det finns dock många friskolor som inte är bra då det inte finns tillräckligt med pedagoger eller kurator som kan bidra, detta leder till brister i resurserna och detta resulterar till att i många utsatta områden får större konsekvenser”. (Respondent 8)

Stämplingsteorin är relevant för individuella insatser eftersom dessa interventioner ofta syftar till att hjälpa ungdomar att bryta sig loss från den negativa identitet som samhället och deras omgivning har tilldelat dem. Individuella insatser såsom mentorsprogram, kognitiv beteendeterapi (KBT) eller stödande samtal, hjälper ungdomar att omdefiniera sig själva bortom den stämpling de har fått som “kriminella” eller “problematiska”. Insatserna kan också syfta till att minska stigmat som följer med stämpling och de ungdomarnas verktyg för att förändra både sitt självförtroende och sin sociala status. Genom att bygga upp en ny, positiv

identitet kan ungdomar som har blivit stämplade som kriminella börja ta steg mot en icke-kriminell framtid.

Även om marginaliseringsteorin också kan ha en viss relevans för individuella insatser, är den mer användbar för att förstå strukturella och samhälleliga insatser som syftar till att minska fattigdom, segregation och arbetslöshet snarare än insatser som fokuserar på individens beteende och självbild. Marginaliseringsteorin är alltså bättre lämpad för att förstå större samhällsinterventioner snarare än individuella interventioner.

Gruppinsatser

Flera respondenter betonade vikten av grupp insatserna som familjebehandling och föreläsningar, där hela familjen inkluderades för att skapa en helhetssyn på ungdomens problem och de faktorer som påverkar deras beteende. En modell som flera respondenter nämnde var "trygga föräldrar", där man arbetar med att stödja föräldrar i deras roll:

"Modellen trygga föräldrar handlar om att hjälpa föräldrar som inte bott i Sverige så länge och inte riktigt vet hur samhället fungerar och behöver stöd i sin föräldraroll. Modellen har behandlingar såsom familjebehandling där hela familjen träffas för att kunna se hur alla i familjen är och inte bara ungdomens beteende. Som ni redan förmodligen vet så påverkas ungdomens beteende utifrån familjeförhållanden, därför är det bra att träffa hela familjen för att se vart det brister och vad som går att fixa. (Respondent 2).

"Genom olika föreläsningar som vi gör i olika skolor märks det att ungdomarna lyssnar då man berättar att skolaren inte var så enkla, att man inte var duktig i skolan och att man kanske till och med hoppade av skolan ett par gånger innan jag fick hjälp". (Respondent 7)

"Inom brottsförebyggande arbete är medling väldigt viktigt då ungdomarna får möjligheten till att få hjälp av en utbildad opartisk medlare. Man kommer aldrig att lita på systemet 100% då systemet har svikit en flera gånger och av den anledningen kommer du aldrig att lägga ditt liv i systemets händer trots att du vill hoppa av och sluta med kriminaliteten. För man vet personligen att de har aldrig funnits där för en så varför skulle de finnas där för en helt plötsligt? "kommer inte att ske". (Respondent 8)

6. Analys

En viktig insikt från intervjuerna är att socioekonomiska faktorer spelar en avgörande roll i ungdomars väg in i kriminalitet. Unga i segregerade bostadsområden står ofta inför en kombination av strukturella hinder, såsom fattigdom, arbetslöshet och brist på utbildningsmöjligheter. Detta leder till en känsla av socialt utanförskap och begränsade möjligheter att delta i samhällets centrala institutioner.

Marginaliseringsteorin belyser hur ungdomar som är exkluderade från samhällets kärninstitutioner inte bara saknar ekonomiska resurser utan också tillgång till sociala nätverk och möjligheter att förbättra sina liv. Denna exkludering driver dem att söka andra vägar till status och ekonomisk trygghet, vilket gör kriminalitet till ett lockande alternativ. Intervjuerna visar att många ungdomar

upplever att samhället inte erbjuder tillräckligt med stöd för att de ska kunna bryta sig loss från den negativa spiralen av utanförskap och kriminalitet.

I flera intervjuer lyfter respondenterna fram hur deras uppväxt i segregerade områden präglas av en brist på positiva förebilder och tillgång till resurser som skulle ha kunnat förhindra deras kriminella bana. Som beskrivs av Magnusson (2008), bidrar segregerade bostadsområden till en uppdelning mellan olika samhällsgrupper, vilket gör att ungdomar i dessa områden känner sig avsiktliga från resten av samhället och utvecklar en "vi-och dom"-mentalitet.

Förutom de strukturella faktorerna spelar även individuella faktorer en viktig roll i ungdomars väg i kriminalitet. Flera tidigare gängkriminella, som idag arbetar inom brottsförebyggande organisationer, beskriver hur deras personliga erfarenheter har påverkat deras avvikande beteende. Dessa erfarenheter inkluderas exempelvis neuropsykiatriska diagnoser och bristande stöd från skolan. ADHD och andra diagnoser nämns ofta som centrala faktorer i flera intervjuer, där ungdomar med dessa diagnoser ofta saknar det stöd de behöver för att klara sig i skolan. Detta leder till att de söker sig till gäng och kriminella nätverk för att få den uppmärksamhet och status som de saknar i skolans värld. Intervjuerna visar hur ungdomar dras till kriminalitet på grund av en önskan om status och social tillhörighet. Gängen erbjuder både skydd och en känsla av gemenskap, vilket lockar ungdomar som känner sig utanför eller oönskade i sina egna familjer eller skolmiljöer. Denna process understryks av stämplingsteorin, där ungdomar som blir stämplade som avvikare av samhället ofta börjar internalisera denna roll och identifiera sig med den kriminella livsstilen. Som Becker (1963) påpekar, bidrar denna stämpling till att avvikande beteende förstärks och blir en del av individens identitet.

En annan faktor som framkommer i intervjuerna är de unga människors strävan efter status och respekt inom den kriminella subkulturen. Många ungdomar ser kriminalitet som ett sätt att uppnå både ekonomisk trygghet och socialt erkännande, särskilt när legitima vägar till framgång är stängda. Som flera respondenter beskriver i intervjuerna, handlar gängkriminalitet ofta inte bara om ekonomisk vinning utan också om att uppnå respekt och makt inom sin sociala krets.

Sociala och grupp faktorer spelar också en avgörande roll i ungdomars väg in i kriminalitet. I intervjuerna framkom det att kamrattryck och lojalitet mot gänget ofta är starkare än lojaliteten mot den biologiska familjen. Denna dynamik, där ungdomar känner sig mer hemma i gänget än i sin egna familj, illustrerar hur viktig gruppens påverkan är i kriminalitetens utveckling. Grupptryck förstärker ungdomarnas känsla av tillhörighet och status, samtidigt som det gör det svårare för dem att lämna gänget, även om de skulle vilja.

Denna dynamik stöds också av stämplingsteorin, där ungdomar som stämplas som kriminella av både skola och samhälle riskerar att söka sig till grupper som accepterar och förstärker deras avvikande identitet. Genom att bli en del av gänget får dessa ungdomar en känsla av sammanhang och syfte, vilket gör det svårt för dem att bryta sig loss från den kriminella livsstilen. Flera av de intervjuade berättade hur svårt det är för unga män att lämna kriminaliteten eftersom gänget blev deras nya "familj", där lojaliteten och stödet inom gruppen var mycket stark.

När det gäller brottsförebyggande insatser visar intervjuerna att de mest framgångsrika åtgärderna är de som fokuserar på individens specifika behov och problem. Insatser som mentorsprogram,

familjestöd och skolintegration framkom som viktiga verktyg för att hjälpa ungdomar att lämna kriminaliteten bakom sig. Flera intervjupersoner påpekar vikten av långsiktiga relationer med vuxna som kan fungera som förebilder och mentorer, vilket hjälper ungdomarna att bygga en stabil grund för att återintegreras i samhället.

Intervjuerna pekar också på att de kräver ett brett samhälleligt samarbete mellan skola, socialtjänst och brottsförebyggande organisationer för att effektivt stödja dessa ungdomar. Utan en samlad insats riskerar ungdomarna att falla tillbaka in i kriminaliteten, eftersom det kriminella nätverket ofta erbjuder snabbare och mer omedelbara belöningar än vad samhället kan ge.

Genom att tillämpa både marginaliseringsteorin och stämplingsteorin på intervjusvaren, blir det tydligt att ungdomars väg in i kriminalitet är ett resultat av en kombination av strukturella och individuella faktorer. Marginaliseringsteorin hjälper till att förstå hur socioekonomiska förhållanden och segregation driver ungdomar till att söka alternativa vägar till status och framgång, medan stämplingsteorin belyser hur samhällets syn på dem som avvikare bidrar till att förstärka deras kriminella identitet.

Intervjuerna visar hur de samhälleliga och sociala förutsättningarna skapar ett slags självuppfyllande profetia där ungdomar som stämplas som kriminella får allt svårare att återintegreras i samhället. Detta innebär att brottsförebyggande insatser inte bara bör fokusera på individens behov utan också på de strukturella förhållanden som bidrar till marginalisering och stämpling.

7. Slutsats

Intervjuerna visade tydligt att ungdomars väg in i kriminalitet påverkas av en komplex kombination av individuella, sociala och strukturella faktorer. Individuella faktorer såsom neuropsykiatriska diagnoser(exempelvis ADHD) och strävan efter social status framstod som centrala drivkrafter. Många av de intervjuade hade upplevt att utifrån ungdomarnas synvinkel att de inte passade in i samhällets normer eller utbildningssystem, och kriminalitet erbjöd dem en snabb väg till respekt och erkännande.

Sociala faktorer: såsom kamrattryck och bristen på stöd från familjen, spelade också en avgörande roll. De kriminella nätverken erbjöd en känsla av tillhörighet och gemenskap som ofta saknades i ungdomarnas familje- eller skolsituation. Respondenterna beskrev hur lojaliteten till gänget ofta översteg lojaliteten till den biologiska familjen, vilket ledde till att de hamnade djupare in i den kriminella världen.

På en mer övergripande nivå identifierades strukturella faktorer, såsom socioekonomisk utsatthet och segregation, som viktiga för att förstå varför vissa ungdomar väljer den kriminella banan. Respondenterna beskrev hur den bristande tillgången till arbete, utbildning och andra samhällsresurser i utsatta områden ledde till en känsla av hopplöshet och social exkludering. Många av de intervjuade såg kriminalitet som det enda sättet att uppnå ekonomisk trygghet och social status.

När det gäller frågan om samhällsstödet för att lämna kriminaliteten, framkom att de flesta av respondenterna ansåg att stödet var otillräckligt. Trots att det finns brottsförebyggande insatser och rehabiliteringsprogram, var den stigmatisering och de fördomar som många av de före detta

gängkriminella mötte ett stort hinder för deras återintegrering i samhället. Arbetsgivare och utbildningsinstitutioner var ofta ovilliga att ge dem en andra chans, vilket förstärkte deras utanförskap och gjorde det svårare att lämna kriminaliteten permanent.

Resultaten i denna studie bekräftar relevansen av de teoretiska ramverk som använts. Stämplingsteorin (Becker 1963) har varit särskilt användbar för att förstå hur ungdomar som stämplas som kriminella internaliserar denna identitet. Flera av de respondenterna beskriver hur många ungdomar har blivit stämplade som avvikare av skolan, samhället samt familjen. Dessa ungdomar hade svårt att se sig själva i någon annan roll än i den kriminella. Denna självuppfyllande profetia gjorde det svårare för dem att bryta sig loss från kriminaliteten.

Vidare har marginaliseringsteorin (Young, 1999) gett en djupare förståelse för de strukturella faktorer som driver ungdomar till kriminalitet. Genom att växa upp i socioekonomiskt utsatta och segregerade områden, där tillgången till legitima vägar till framgång är begränsad, fann många av de intervjuade att kriminalitet var den enda vägen till ekonomisk och social framgång. Marginaliseringens effekter, i form av fattigdom och bristande samhällsresurser, bidrog däremot till att skapa en grogrund för kriminalitet.

Sammanfattningsvis visar denna studie att ungdomars väg in och ut ur kriminaliteten inte kan förstås isolerat från deras individuella bakgrund, sociala sammanhang och de strukturella villkor de växer upp i. För att effektivt kunna förebygga och bekämpa ungdomskriminalitet behövs det åtgärder som tar hänsyn till alla dessa nivåer. Individuella stödinsatser, såsom mentorskap och psykologiskt stöd är viktiga men måste kombineras med bredare samhällsinsatser som syftar till att minska socioekonomisk ojämlikhet och segregation.

Dessutom visar resultaten att samhället behöver bli bättre på att stödja ungdomar som vill lämna kriminalitet. Där krävs en förändring i hur tidigare kriminella behandlas av arbetsgivare, utbildningssystem och myndigheter, för att ge dem en verklig möjlighet att återintegreras i samhället. Om inte dessa stödstrukturer förbättras, riskerar ungdomar att fastna i en ond cirkel av kriminalitet och socialt utanförskap.

Slutligen bör framtida forskare och politiker fokusera mer på att förstå hur olika brottsförebyggande insatser kan skraddarsys för att möta både individuella och strukturella behov. Denna studie bidrar med insikter kring hur dessa faktorer samverkar och pekar på behovet av integrerade och långsiktiga lösningar för att hantera ungdomskriminalitet.

8. Avslutande diskussion

Denna uppsats har som syfte att undersöka de faktorer som driver ungdomar i socioekonomiskt utsatta områden till gängkriminalitet samt att analysera hur brottsförebyggande insatser kan bidra till att dessa ungdomar återintegreras i samhället. Genom en kvalitativ ansats har intervjuer med yrkesverksamma inom brottsförebyggande arbete gett en djupare förståelse för de individuella, sociala och strukturella faktorer som formar ungdomars val och möjligheter.

En viktig insikt från denna studie är hur strukturell marginalisering spelar en avgörande roll i att driva ungdomar till kriminella miljöer. Ungdomar som växer upp i segregerade områden med begränsad tillgång till utbildning, arbete och positiva förebilder har ofta få alternativ för att bygga en stabil

framtid. Gängen erbjuder dem ett substitut i form av status, samhörighet och ekonomisk trygghet - något som samhällets institutioner inte lyckas tillgodose. Detta förstärks av stämplingsteorin, som visar hur ungdomar som ses som *kriminella* av både samhället och deras närmiljö riskerar att internalisera denna identitet och fortsätta på en kriminell bana.

Intervjuerna belyser också vikten av tidiga och anpassade insatser för att bryta denna negativa cykel. Brottsförebyggande åtgärder som mentorprogram, familjestöd och skolintegration visade sig vara centrala för att ungdomar ska kunna lämna kriminaliteten bakom sig. Insatser som fokuserar på att bygga relationer, erbjuder alternativa vägar till status och framgång samt ge långsiktigt stöd är avgörande. Det blir tydligt att det inte räcker med kortsiktiga lösningar, samhället måste investera i långsiktiga program som skapar en trygg och hållbar förändring för dessa ungdomar.

En fråga som också bör lyftas i diskussionen är hur de samhälleliga strukturerna kan förändras för att minska marginalisering och segregation. Det är tydligt att kriminalitet inte endast kan bekämpas på individnivå. Om ojämlikheter i tillgången till resurser, utbildning och arbete kvarstår kommer kriminalitet fortsätta att vara ett attraktivt alternativ för unga i utsatta områden. Därför krävs ett bredare samhällsperspektiv där både strukturella förändringar och individuellt stöd måste samspela för att skapa en långsiktig lösning.

Sammanfattningsvis visar denna studie att kriminalitet bland ungdomar i socioekonomiskt utsatta områden är en produkt av både individuella sårbarheter och samhälleliga ojämlikheter. För att effektivt motverka gängkriminalitet krävs det därför insatser som adresserar såväl de personliga utmaningar som de strukturella hinder som dessa ungdomar står inför.

Bilaga 1 : Intervjuguide

Bakgrundsfrågor:

1. Hur länge har du arbetat här ?
2. Vilka är dina främsta uppgifter att utföra?
3. Vad har du för position i organisationen?

Intervjufrågor:

1. Mikronivå inom individen: vad/vilka faktorer är det som leder unga män in i kriminaliteten?

Motivation: Vad motiveras?

personlighet: inom det kriminella nätverket har många unga män personligheter, vilken typ är det?

Värderingar: Vad är det som påverkar kriminaliteten gällande värderingar och inställningar?

2. Mesonivå: den sociala gruppen

Gruptryck och auktoritet: vem/vilka inspirerar dessa unga män ?

Normer inom gruppen: tror du personligen att dessa unga män påverkas av vänner och familj? I sådana fall hur stor påverkan är det till att män begår kriminella handlingar och varför?

3. Makronivå: påverkar sociala förutsättningar kriminaliteten hos unga män?

Socioekonomisk förhållande: Hur stor påverkan har socioekonomiska förhållanden? har det någon betydelse för utvecklingen av kriminaliteten?

Arbetslösheten: Arbetsförhållandena ser olika ut, hur ser den ut?

Utbildning: har dessa ungdomar tillgång till utbildning?

4. Har ni några arbetsmodeller? vilka i sådana fall.

Vilka verktyg använder ni er av? Hur fungerar arbetsmodellen, har du tillit till att modellen fungerar hela tiden?

5. Har ni tagit fram den?

Har ni egna arbetsmodeller?

är det bara ni som använder den eller används den någon annanstans?

Bilaga 2: Samtyckesblankett

Samtycke till att delta i studien: "En kvalitativ analys av ungdomskriminalitet och dess påverkan och insatser till bakomliggande faktorer". Jag har skriftligen informerats om studien och samtycker till att delta.

Jag är medveten om att mitt deltagande är helt frivilligt och att jag kan avbryta mitt deltagande i studien utan att ange något skäl.

Min underskrift nedan betyder att jag väljer att delta i studien och godkänner att Högskolan i Västerås behandlar mina personuppgifter i enlighet med gällande dataskyddslagstiftning och lämnad information.

.....
Underskrift

.....
Namnförtydligande

.....
Ort och datum

Lotta Gröning,Handledare

Nermin palani, Student

npi19001@student.mdu.se

Källförteckning :

Antonaccio, Olena & Charles R. Tittle (2007) “ A cross-national test of bonger’s theory of criminality and economic conditions”, *Criminology* 45 (4).

Beccaria, Cesare (1764). *On crimes and punishments*. Boston: Brandon Publishing Company.
Bergström. G. (2019). *Kriminalitet som livsstil*.

Bonger. W.A (1969). *Criminality and Economic Conditions*.

https://books.google.se/books/about/Criminality_and_Economic_Conditions.html?id=mVDTAAAAIAAJ&redir_esc=y

Boréus, K. (1997). The shift to the right: Neo-liberalism in argumentation and language in the Swedish public debate since 1969. *European Journal of Political Research*, 31(3), 257– 286.

<https://doi.org/10.1111/1475-6765.00315>

Boréus, K., & Bergström, G., (2018) *Textens mening och makt. Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Studentlitteratur: Lund

BRÅ.(2000). *Kriminalisering av narkotika*. (BRÅ-rapport 2000:21)

https://bra.se/download/18.cba82f7130f475a2f1800019696/1371914731964/2000_21_kriminalisering

BRÅ.(2021). *Misstänkta personer*.

<https://bra.se/statistik/kriminalstatistik/misstankta-personer.html>

BRÅ.(2021). *Strategiska brott bland ungdomar på “2010-talet och faktorer av betydelse för att lämna ett kriminellt liv”*.

https://bra.se/download/18.1f8c9903175f8b2aa7087f9/1618295581817/2021_5_Strategiska_brott

BRÅ.(2020). *Skolundersökningen om brott 2019*.

[https://bra.se/download/18.7d27ebd916ea64de5306dead/1606817015507/2020_11_Skolunde](https://bra.se/download/18.7d27ebd916ea64de5306dead/1606817015507/2020_11_Skolunders)
[rs](https://bra.se/download/18.7d27ebd916ea64de5306dead/1606817015507/2020_11_Skolunders)

BRÅ.(2020). *Konstaterade fall av dödligt våld*.

<https://bra.se/statistik/statistik-utifran-brottstyper/mord-och-drap.html>

Carlson, Susan M., Michael D. Gillespie & Raymond J. Michalowski (2010) “ Social structures of accumulation and the criminal justice system “, Terrence McDonough, Michael Reich & David M. Kotz (red). *Contemporary Capitalism and its Crises; Social Structure of Accumulation Theory of the 21st Century*. New York: Cambridge University Press.

Chambliss, William J. & Marjorie S. Zats (red) (2003). *MAKING law. The State, The Law, and Structural Contradictions*. Bloomington, Ind.: Indiana University Press.

Cowlin 2008; Lynch & Stretsky 2011

<https://www.ucpress.edu/book/9780520289635/green-criminology>

Cowling, Mark (2008). *Marxism and Criminological Theory: A Critique and a Toolkit*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Engdahl, O. & Lindgren, S.-Å.(2017). *Varför begår människor brott*. Studentlitteratur.

Walters, G. (1992). *The foundations of criminal science I and II*. Praeger.

Greenberg, David F.(1977). "Delinquency and the age structure of society", *Contemporary 'crises* 1 (2) 189-223.

Estrada, F. (1999). *Ungdomsbrottslighet som samhällsproblem: Utveckling, uppmärksamhet och reaktion*. Doktorsavhandling, Stockholms Universitetet.

Estrada, F., & Flyghed, J. (2017). *Den svenska ungdomsbrottsligheten (Fjärde upplagan)*. Studentlitteratur.

Hobbes, T.(1651). *Leviathan*

<http://gluecksmann.de/media/files/Hobbes-Leviathan.pdf>

Hübinette, T., & Lundström, C., (2011) Sweden after the Recent Election: The Double Binding Power of Swedish Whiteness through the Mourning of the Loss of "Old Sweden" and the Passing of "Good Sweden", *NORA—Nordic Journal of Feminist and Gender Research*, 19:01, 42-52, DOI: 10.1080/08038740.2010.547835

Hübinette, T., & Lundström, C., (2014) Three phases of hegemonic whiteness: understanding racial temporalities in Sweden, *Social Identities*, 20:6, 423-437, DOI: 10.1080/13504630.2015.1004827

Hübinette, T., Hörnfeldt, H., Farahani, F., & Rosales, R. L. (Eds.). (2012). *Om ras och vithet i det samtida Sverige (Vol. 4)*. Tumba: Mångkulturellt centrum.

Kriminalvården, 2008

https://bra.se/download/18.cba82f7130f475a2f180003006/1371914721226/2009_17_kriminallstatistik_2008.pdf

Lagen.nu(u.å). *Legalitetsprincipen*.

<https://lagen.nu/begrepp/Legalitetsprincipen>

Lagen.nu(u.å). *Straffteori*.

<https://lagen.nu/begrepp/Straffteori>

Lister, R. (2007). Inclusive Citizenship: Realizing the Potential1. *Citizenship Studies*, 11(1), 4961.

<https://doi.org/10.1080/13621020601099856>

Lynch, Michael J. & Paul B. Stretsky. (red), (2011). *Radical and marxist theories of crime*. Farnham: Ashgate.

Lynch Michael J., W. Byron Groves & Alan Lizotte. (1994) "The rate of surplus value and crime: A theoretical and empirical examination of Marxian economic theory and criminology", *Crime, Law and Social Change* 21 (1) 15-48.

McCord, McCord & Zola, citerade i Walters. (1992)

Michalowski, Raymond J. & Ronald C. Kramer (red) (2006). *State-corporate crime: wrongdoing at the intersection of business and government*. New Brunswick, NJ.: London: Rutgers University Press.

Nawi, A. M. et al. (2021) 'Risk and protective factors of drug abuse among adolescents: a systematic review', *BMC Public Health*, 21(1), pp. 1–15. doi: 10.1186/s12889-021-11906-2.

Polisen.(2019). *Utsatta områden*.

<https://polisen.se/om-polisen/polisens-arbete/utsatta-omraden/>

Polisen, (2017), "Utsatta områden - Social ordning, kriminell struktur och utmaningar för polisen", Rapport. file:///C:/Users/Martina/Downloads/Utsatta%20omr%C3%A5den%20-social%20ordning,%20kriminell%20struktur%20och%20utmaningar%20f%C3%B6r%20polisen%202017%20(2).pdf

Polisen.(2021). *Sprängningar och skjutningar - polisens arbete*.

<https://polisen.se/om-polisen/polisens-arbete/sprangningar-och-skjutningar/>

Reiman, Jeffrey & Paul Leighton (red) (2012) *The rich get richer and the poor get prison*. Tionde upplagan. New York: Routledge.

Sarnecki, Jerzy. (1987). *Skolan och brottsligheten*. Stockholm: Carlsson Bokförlag.

Sverigedemokraterna.(u.å.). *En handlingskraftig kriminalitet politik*.

<https://sd.se/vad-vi-vill/kriminalpolitik/>

SVT.(2019). *Polisens nya lista över utsatta områden*.

<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/polisen-presenterar-ny-lista-pa-sarskilt-utsatta-omraden>

SoS - Folkhälsorapport, 2005

<https://libris.kb.se/bib/9850292>

SOU 2005:41 BORTOM VI OCH DOM, Teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell Diskriminering

SOU 2020:46 En gemensam angelägenhet, Vol. 1 SOU 2020:46 En gemensam angelägenhet, Vol. 2

Statens institutionsstyrelse, (2021) Om SiS, Hämtad den 13 maj, 2021, från,
<https://www.stat-inst.se/om-sis/>

Skrift för kriminallvård, nov 2023, "kriminalpolitik Henrik Tham"
<https://www.tfkriminalvard.se/debatt/paradigmskiftet-i-svensk-kriminalpolitik/>

Winther Jørgensen, M., & Phillips, (2000). Diskursanalys som teori och metod, Studentlitteratur: Lund

Young, I. (1999). Residential segregation and differentiated citizenship. *Citizenship Studies*, 3(2), 237–252. <https://doi.org/10.1080/13621029908420712>

Young, I. (2000). *Inclusion and democracy*. Oxford University Press

Box 883, 721 23 Västerås **Tfn:** 021-10 13 00

Box 325, 631 05 Eskilstuna **Tfn:** 016-15 36 00

E-post: info@mdh.se **Webb:** [www](http://www.mdu.se)